

Onderwerp Voorjaarsbrief

Steller M.J. Hofstede

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 70 52 Bijlage(n) 3

Ons kenmerk

Datum 2 juni 2021 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Voor de begroting voor 2021 die uw raad vorig jaar vaststelde, was het belangrijkste uitgangspunt dat we onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties wilden ondersteunen. We bleven ook investeren. We keken naar wat wél kon, juist in tijden van crisis, terwijl onze eigen financiën ook onder druk stonden. Helaas duurt de coronacrisis langer dan we ons aan het begin ervan konden voorstellen. We (hebben) moeten leven met beperkende maatregelen die veel van onze inwoners, van jong tot oud, van zorgmedewerker tot ondernemer, hard hebben geraakt. We vinden het van belang om tot het einde van de crisis, ook nu we op het moment van schrijven van deze brief langzaam licht aan het eind van de tunnel beginnen te zien, te blijven helpen waar we kunnen. Daarom werken we aan perspectief voor na de crisis, ook al loopt onze coalitieperiode voor het einde van het volgende begrotingsjaar af.

De begroting 2022 is de laatste die uw raad in de huidige samenstelling vaststelt. Na het voorjaar heeft een nieuw gekozen raad de mogelijkheid om een koers uit te zetten. Wij kiezen ervoor om de nieuwe raad en het nieuwe college in staat te stellen daarin hun eigen afwegingen te maken. Mede vanwege de nog steeds kwetsbare financiële situatie van de gemeente, stellen wij u voor om geen nieuwe ambities op te nemen in de begroting. Tegelijkertijd vragen de opgaven waar we op de langere termijn voor staan continue inzet. Daarom blijven we inzetten op de uitvoering van uw coalitieakkoord en concentreren we ons op wat nodig is om de huidige plannen en het niveau van dienstverlening beheersmatig op orde te houden. Voordat we ingaan op de inzet die we in 2022 willen plegen op de sporen van het coalitieakkoord, gaan we in op de nieuwe structuur van de begroting, een aantal belangrijke Europese, landelijke en lokale ontwikkelingen, sociaal en economisch herstel van corona en de financiële positie van onze gemeente.

Ook de belangrijkste trends uit de Stand van de gemeente, gebaseerd op de gemeentelijke basismonitor en de wijkkompassen, komen aan bod. We sluiten af met het financieel perspectief.

De nieuwe structuur van de begroting

De begroting is vanaf dit jaar anders vormgegeven. Er zijn vier programma's: economie en ruimte, leefomgeving en veiligheid, vitaal & sociaal en bestuur & dienstverlening. Deze programma's, die uw raad in maart 2021 vaststelde, sluiten ons inziens beter aan bij de integraliteit van de opgaven waar we als gemeente aan werken en stellen uw raad in staat meer integraal en op hoofdlijnen te sturen.

Belangrijke Europese, landelijke en lokale ontwikkelingen

Op Europees en landelijk niveau is er een aantal grote ontwikkelingen dat ons indirect of direct raakt en waarvan niet altijd duidelijk is wat de exacte gevolgen zullen zijn, zowel financieel als inhoudelijk. Europa heeft de ambitie de energietransitie te versnellen en investeert fors in duurzame en digitale structuurversterking van de economie en in de arbeidsmarkt. Daarnaast blijven grote ontwikkelingen als de invoering van de omgevingswet, klimaatadaptatie, de krapte op de woningmarkt en de transformatie in het sociaal domein onze aandacht vragen op meerdere schaalniveaus. Verder staan de komende jaren onder andere in het teken van de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen, Toekomstagenda Groningen en de plannen in het kader van het Just Transition Fund. In de noordelijke stadswijken gaan we de Regiodeal uitvoeren om de tweedeling die we nog altijd zien in de samenleving te bestrijden. Uiteraard ligt voor de kortere termijn de focus vooral op herstel van de coronacrisis.

Sociaal en economisch coronaherstel

Ten tijde van het schrijven van deze brief is in Nederland de kabinetsformatie nog niet ver gevorderd. Zeker is dat er ook in Den Haag gewerkt gaat worden aan een herstelplan om de coronacrisis te boven te komen, op zowel economisch als cultureel als sociaal-cultureel vlak. Ook op gemeentelijk niveau hebben wij onze herstelagenda Groningen Vooruit ter vaststelling aan uw raad toegestuurd. Hiermee bieden we op de korte termijn directe ondersteuning, op de middellange termijn een veilige opstart en op de lange termijn willen we het verdienvermogen van onze economie veiligstellen en de aantrekkelijkheid van Groningen behouden. Er volgt nog een sociaal perspectiefplan gericht op het welzijn van onze inwoners. Zo willen wij sterker uit de crisis komen.

Financiële positie gemeenten

Nog altijd zijn alle gemeenten verwickeld in een discussie met de Rijksoverheid over de financiële positie van gemeenten. Die discussie raakt aan zowel de omvang en verdeelsystematiek van het gemeentefonds, als aan de structurele bekostiging van de jeugdzorg en de vergoeding van onze kosten voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Met de Groninger gemeenten en

via de landelijke netwerken als de VNG, de G40 en in afstemming met de G4 en Eindhoven, zetten wij ons actief in om hierin verbetering te bewerkstelligen, ook richting een nieuw kabinet. Dat is nodig, want onze financiële positie is zoals gezegd kwetsbaar, terwijl we landelijk de komende jaren voor forse opgaven staan en gemeenten daarin een belangrijke rol te vervullen hebben. We zien in de arbitrage-uitspraak van eind mei over de bekostiging van de jeugdzorg, waarin werd geconcludeerd dat gemeenten significant meer middelen nodig hebben, dan ook een bevestiging van het standpunt dat we als gemeente al een aantal jaren innemen in deze discussie met de Rijksoverheid.

Stand van de gemeente

Effecten van de coronacrisis

De effecten van de coronacrisis in Groningen zijn in lijn met wat we ook in de rest van het land zien. Er waren veel aanvragen van ondernemers voor noodregelingen van de overheid en daardoor zagen we tot nu toe minder bedrijfsbeëindigingen dan normaal. Veel mensen, vooral in de horeca, verloren hun baan en werkzoekenden hebben minder perspectief op ander werk. Meer jongeren schreven zich in aan de universiteit en hogeschool. Mensen gingen zich door de lockdowns minder verplaatsen en hechtten ook minder belang aan mobiliteit. Doordat mensen veel thuis waren, hadden Groningers meer aandacht voor de kwaliteit van de eigen woning (bijvoorbeeld voor ventilatie) en woonomgeving, de openbare ruimte en de natuur. Op straat was er vaker sprake van overlast, het aantal inbraken daalde.

Hoofdpijnen uit de basismonitor en de wijkkompassen

Op 1 januari 2021 woonden er 233.265 personen in de gemeente. De berekende prognose van de bevolking, uitgaande van de huidige en verwachte hoge woningbouwproductiecijfers, laat tot 2040 een groei zien van 16 procent tot ruim 270.000 inwoners. Groningen is nu al de zesde gemeente van het land en groeit dus hard door, we maken een schaa sprong. De groep 75-plussers neemt sterk toe, van ruim 14.000 tot ongeveer 24.000 in 2040. De grote groep babyboomers bereikt momenteel deze leeftijd. We zien dus dat de vergrijzing de komende jaren steeds merkbaarder gaat worden. Dit heeft consequenties voor bijvoorbeeld zorg, gezondheidsbeleid en de woningbouwopgave en woningmarkt. De groei van het aantal jongeren is mede door corona en het daardoor teruggeval len aantal internationals gedaald naar het landelijk gemiddelde. Inwoners in de regiodealwijken hebben een lagere kwaliteit van leven en een lagere levensverwachting. Gevoelens van onveiligheid zijn sterk toegenomen in De Hoogte, en waren al groot in Selwerd. Ook in Vinkhuizen, Paddepoel, Beijum en de Indische buurt zijn deze hoog. Dertig procent van de Groningers hoort bij de twintig procent van de mensen met de laagste inkomens in het land. In Groningen leeft 14,2 procent van de huishoudens rond het sociaal minimum, landelijk is dit 8,8 procent. Nog altijd is de grootste risicofactor bij opgroeien een slechte financiële situatie van het gezin. We zien lagere scores op het thema

Opgroeien vooral in De Hoogte, Oosterparkwijk en Beijum. Groningers zijn tevredener geworden over het aanbod en de beschikbaarheid van zorg en ondersteuning door de WIJ-teams. Verder zien we dat we een duurzamere gemeente worden. Het verbruik van gas en elektriciteit in de gemeente is afgenomen, terwijl het gebruik van hernieuwbare energie is toegenomen. Elektriciteit en warmte komen vaker uit duurzame bronnen. Het aantal zonnepanelen in de gemeente groeit gestaag. In het voorjaar 2020 liggen er 364.000 panelen in de gemeente, waarvan ruim 60 procent op daken. Mensen hebben in toenemende mate last van klimaatverandering door bijvoorbeeld wateroverlast bij extreem weer of hittestress. We zien tot slot dat de tevredenheid over bereikbaarheid en het lokale OV is toegenomen. Nog veel meer informatie vindt u in de Basismonitor. Vanaf 26 juni 2021 zijn de nieuwste gegevens te zien op <https://basismonitor-groningen.nl/>. Op het thematische deel Stand van Groningen zijn ook de duidingsteksten geactualiseerd. Op het gebiedsgerichte deel Kompas van Groningen zijn de nieuwe wijkkompassen te zien, de duidingsteksten hierbij volgen in september.

De sporen uit het coalitieakkoord en onze inzet in de begroting 2022

De mens centraal

De afgelopen jaren hebben we met uw raad een beweging in gang gezet waarin de inwoner en het perspectief van het gezin centraler zijn komen te staan in onze manier van werken als gemeente. Dit geldt van het nieuwe armoedebeleid en preventieve schuldhulpverlening, de hulp voor gezinnen met meervoudige problematiek tot ons integrale gezondheidsbeleid, dat zich sterk richt op preventie en leefstijl. Daarin speelt ook sport en bewegen een belangrijke rol. Juist straks in de nasleep van na de coronacrisis, is het ons inziens van belang dat we deze lijn doortrekken, bijvoorbeeld door verder te werken aan het doorbreken van generatiearmoede en het versnellen van de transformatie van zorg naar preventie en welzijn in de wijken, met stichting WIJ Groningen. Ook in de jeugdzorg staan we voor grote uitdagingen, met een aankomende stelselwijziging rondom de vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen en een op handen zijnde wetswijziging in het jeugdzorglandschap. Daarnaast zijn we bezig met de vernieuwde inkoop jeugdhulp om de transformatie te versnellen. Verder zien we dat bestaande problematiek door de coronacrisis is verergerd. Dit geldt in het bijzonder voor de opgaven op het snijvlak van zorg en veiligheid en voor sociale onrust en tweedeling in de samenleving. Uw raad zette al in op een steeds meer samenhangende aanpak op die vlakken, juist in de kwetsbare wijken. Het is verder van belang om oog te blijven hebben voor de veiligheid, het welzijn en de gezondheid van verschillende kwetsbare doelgroepen, bijvoorbeeld dak- en thuislozen, waarvoor we diverse extra opvangvoorzieningen en faciliteiten georganiseerd hebben.

De openbare ruimte herwinnen

Steeds meer mensen maken gebruik van onze openbare ruimte en de bebouwing verdicht steeds meer, de druk neemt toe. Uw raad heeft de afgelopen jaren een integrale benadering vooropgesteld en belangrijke stappen gezet richting een groenere en leefbare openbare ruimte. Dit gebeurt in onze bestaande wijken en dorpen, zoals met de ideeën die inwoners aandroegen als onderdeel van De Groene Parel in Haren, met Sunny Selwerd en in gebieden waar we een extra versterkingsopgave hadden, zoals Woltersum of Ten Post. Ook in nieuwe gebiedsontwikkelingen zoals het Raadhuisplein, Suikerzijde en Stadshavens, ligt de focus op een openbare ruimte die veilig en toegankelijk is, geschikt is om elkaar te ontmoeten en uitnodigt om in te bewegen. Zo versterken we de sociale samenhang. In de binnenstad willen we als college de komende jaren ook aan een prettiger en toegankelijker verblijfsklimaat met meer groen blijven werken. Klimaatadaptatie blijft in de hele gemeente onvermijdelijk een van onze speerpunten, net als gezondheid. We zijn trots op het feit dat we de gezondste gemeente van Nederland zijn. Het is cruciaal om dat ook zo te houden.

De toenemende druk op de openbare ruimte betekent dat we keuzes moeten maken, bijvoorbeeld in de manier waarop we met mobiliteit willen omgaan. Die hebben we verwoord in onze nieuwe concept-mobiliteitsvisie. Daarin zetten we grote stappen richting duurzamere (deel)mobiliteit en minder autoverkeer in onze gemeente. Ook besloot uw raad voor een groter gebied betaald parkeren in te voeren, waarmee kostbare openbare ruimte vrijkomt die we met burgers op aantrekkelijke wijze, groen en klimaatadaptief willen inrichten. De binnenstad krijgt de komende jaren meer ruimte voor voetgangers en fietsers en wordt daarmee aantrekkelijker én blijft goed bereikbaar. We onderzoeken de mogelijkheid om meer fietsenstallingen te realiseren. We zijn verder hard op weg naar een emissieloze binnenstad in 2025 en dragen zelf bij door het gemeentelijk wagenpark bijna volledig te elektrificeren.

Groningen actief

Ons doel is altijd geweest om zoveel mogelijk mensen mee te laten doen in de samenleving. Een mooi voorbeeld van hoe we dat doen is de basisbaan, waarmee mensen zonder uitzicht op een reguliere betaalde baan een waardevolle bijdragen aan onze gemeente leveren. Op de arbeidsmarkt staan we voor een uitdaging de komende tijd, zeker als het gaat om de aansluiting met het onderwijs na de coronacrisis. Als centrum van de noordelijke economie willen we een belangrijke bijdrage leveren aan deze opgave in de regio. Hierbij speelt scholing een belangrijke rol, want onze regionale economische ontwikkeling is voor een belangrijk deel afhankelijk van de kwaliteit van het beschikbare personeel. Daarom blijven wij ons samen met onze samenwerkingspartners in de Scholingsalliantie Noord inzetten voor een beroepsbevolking die zich een leven lang ontwikkelt. Verschillende regelingen vanuit Europa en Den Haag ondersteunen ons daarbij. Ook met ons werkprogramma en het werkbelevingscentrum, waar mensen op een

innovatieve manier meer zicht kunnen krijgen op wat verschillende beroepen precies inhouden, willen we meer mensen aan een baan helpen. Met ons maatschappelijk akkoord onderwijs en onze onderwijsagenda hebben we bovendien een basis gelegd waar de komende jaren met de partners in het onderwijsveld aan verder wordt gewerkt, met als inzet meer kansgelijkheid voor alle kinderen. Ons Integraal Huisvestingsplan betekent daarnaast een forse en langjarige kwaliteitsimpuls voor scholen, doordat we flink investeren in nieuwe en duurzame integrale kindcentra en schoolgebouwen, zoals de Brinkschool in Haren.

De energietransitie als motor voor wijk- en dorpsvernieuwing

De energietransitie zal de komende jaren waarschijnlijk gaan versnellen omdat internationaal en nationaal de doelstellingen zullen worden aangescherpt. In de regio stellen gemeenteraden dit jaar de Regionale Energiestrategie vast en op lokaal niveau zullen keuzes gemaakt worden over hoe per dorp en wijk de transitie vorm zal krijgen, in samenspraak met inwoners. We blijven daarin als gemeente Groningen ambitieus: in 2035 zijn we als gemeente CO₂-neutraal. Landelijk en in Europa lopen we met deze ambitie en onze planvorming voorop. Recentelijk stelde uw raad ook plannen voor grootschalige opwek van energie vast. Ons doel is om de opbrengsten maximaal ten goede te laten komen aan alle inwoners van de gemeente.

Intensivering van de wijkvernieuwing

De energietransitie gaat hand in hand met de wijkvernieuwing waar we de afgelopen jaren aan hebben gewerkt, met bijdragen vanuit het Nationaal Programma Groningen, rijksgeld uit de Regio Deal en hopelijk straks ook via het Volkshuisvestingsfonds. De schop is dit jaar daadwerkelijk de grond in gegaan, bijvoorbeeld in Selwerd. Hier gaan we mee door, de fysieke én sociale verbeterslag in de wijkvernieuwingswijken en dorpen kan niet wachten en is nodig om de tweedeling in de Groningse samenleving terug te dringen. Dit geldt des te meer nu de tweedeling door de coronacrisis nog scherper zichtbaar is geworden en kansenongelijkheid toeneemt. Het vertrouwen in de overheid staat daarnaast onder druk, polarisatie neemt toe, net als overlast. Dat zorgt voor spanningen en daarom blijven we inzetten op maatschappelijk meedoen, prettig en veilig samenleven. We maken ons op landelijk niveau richting de kabinetsformatie met andere grote gemeenten sterk voor meer middelen voor de noodzakelijke verbetering van de situatie van kwetsbare huishoudens, vaak geconcentreerd in een aantal specifieke wijken binnen Nederland, waaronder Groningen-Noord. Van die inzet is ook veiligheid een belangrijk onderdeel. Door een integrale aanpak proberen we de voedingsbodem voor afwijkend gedrag weg te nemen. Concreet brengen we ondermijning beter in beeld. Voor de aanpak van jeugdcriminaliteit overwegen we een Top X-aanpak.

Groningen ontwikkelt zich verder

Groningen heeft zich de afgelopen jaren flink ontwikkeld en die ontwikkeling zal zich doorzetten. We zijn inmiddels de zesde gemeente van Nederland en

onze economie groeide hard, totdat de coronacrisis toesloeg. De krapte op de woningmarkt blijft voorlopig bestaan. We blijven daarom de komende jaren in recordtempo kwalitatief hoogwaardige woningen bijbouwen. De schop gaat op veel plekken in de grond, naast de reeds genoemde wijk- en dorpsvernieuwing. Ons doel is een thuis voor iedereen, in een wijk of dorp met karakter waar je niet alleen woont, maar vooral leeft. Om dat mogelijk te maken gaan we meer sturen op de woningmarkt en gericht bouwen voor middengroepen. Met Suikerzijde, Stadshavens, de Eemskanaalzone realiseren we de stadswijken van de toekomst. In Haren gaan we het Raadhuisplein vernieuwen. We werken aan toekomstbestendige wijken met duurzame woningen voor alle inkomens- en leeftijdsgroepen, met daaromheen een leefbare, gezonde en groene openbare ruimte. Het feit dat we woondeal hebben gesloten met het Rijk zal ons helpen de woningbouwproductie te versnellen.

Langzaam keren we terug naar een samenleving en economie zonder beperkende maatregelen. Op de korte termijn hebben we op de gevolgen van de maatregelen snel ingespeeld door bijvoorbeeld onze dienstverlening vanuit een anderhalve meter loket te organiseren en door maatregelen zoals de tijdelijke terrasverruiming en het ondersteunen van het online platform Warenhuis Groningen. Via onze coronaherstelagenda Groningen Vooruit die we eerder in deze brief al bespraken, willen we de economie weer op gang brengen en levendigheid stimuleren. We organiseren daarom de Groningse Zomer, een verzamelnaam voor activiteiten, zoals de festivals, sport- en spel evenementen en cultuurevenementen die worden georganiseerd zowel in de binnenstad als in de dorpen, wijken en daarbuiten. We pakken ook leegstand aan, nemen maatregelen om de arbeidsmarkt aan te jagen en investeren in het versnellen van economische transitie richting de sectoren van de toekomst.

Aan die economische groei in sectoren van de toekomst werken we als kennisgemeente bij uitstek ook via het Akkoord van Groningen met de kennisinstellingen. Met hen blijven we ons focussen op energietransitie, digitalisering en gezondheid. Ook het Martini Ziekenhuis, Noorderpoort en Alfa College zijn hierbij aangesloten, een landelijk unieke samenwerking. De afgelopen periode hebben we van onze inzet op de digitaliseringstransitie al het nut kunnen zien, veel ondernemers en medewerkers van bedrijven en instellingen moesten noodgedwongen online werken.

Wij spannen ons met uw raad maximaal in om de culturele sector, de maatschappelijke organisaties, instellingen en zeker ondernemers weer tot bloei te laten komen. Afgelopen voorjaar heeft uw raad daarom een nieuw sociaal steunpakket cultuur vastgesteld. We voeren het aangekondigde onderzoek naar 'fair pay' van kunstenaars in Groningen uit. Dit onderzoek laat de opgave zien waar we voor staan om tot een bestendige arbeidsmarkt voor onze culturele sector te komen. We zetten ons ook in voor de sportverenigingen, waarvan we niet alleen de sportieve, maar vooral ook de maatschappelijke functie zo hebben gemist tijdens een groot deel van het

afgelopen jaar. Vanuit de nieuwe Sport- en Bewegvisie 2021+ benadrukken we nog meer het belang van het opbouwen van 'sportief kapitaal' (o.a. bewegingsvaardigheden, zelfvertrouwen, sociale connecties via sport) voor iedere Groninger. We blijven ook sporten in de openbare ruimte stimuleren.

De schaa sprong die we momenteel als gemeente op meerdere fronten doormaken, zorgt ervoor dat we na de crisis economisch van grotere landelijke betekenis zullen worden. Daar horen goede infrastructurele verbindingen bij, in het noorden en richting de rest van het land. Daarom gaan we na voltooiing van de Zuidelijke Ringweg aan de slag met de Westelijke Ringweg. Met onze samenwerkingspartners in Noord-Nederland hebben we aan het Rijk bouwstenen voor het Deltaplan voor Noord-Nederland aangeboden. Hiermee bieden we de bouw van 220.000 extra woningen in het noorden aan als bijdrage aan de oplossing van de nationale bouwopgave, in ruil voor de aanleg van de Lelylijn, de Nedersaksenlijn en verbetering van het bestaande spoor. Dit zal een enorme economische impuls voor de regio én het land betekenen doordat economische kerngebieden beter verbonden worden.

Een schaa sprong is óók nodig in de versterkingsoperatie. Wij blijven ons in de gebieden in onze gemeente waar dit nodig is maximaal inspannen om de versterkingsoperatie te versnellen en vernieuwingsplannen uit te werken. Dit doen we in nauwe samenspraak met de inwoners, met steun van middelen uit het Nationaal Programma Groningen. Met de regio werken we aan een aantrekkelijk toekomstperspectief van het aardbevingsgebied door middel van de Toekomstagenda Groningen die we met het Rijk opstelden.

Dienstverlening en organisatie

Ook de ambtelijke organisatie ontwikkelt zich, van de transformatie in het sociaal domein, het steeds meer integrale gebieds- en opgavegericht werken, tot de ontwikkeling van het Gronings model voor wijk- en dorpsdemocratie. Hierin speelt informatietechnologie een steeds grotere rol. De ontwikkelingen op dat gebied zijn door de coronacrisis in een stroomversnelling geraakt. Met Stem van Groningen hebben we een eigen online platform waar inwoners kunnen stemmen op ideeën van medebewoners en wij onze plannen kunnen delen. In de Oosterparkwijk, Haren, Beijum en Selwerd hebben we hiermee inmiddels ervaring opgedaan. Om dit alles goed te kunnen faciliteren is het nodig dat wij onze sturing en kijk op het ICT-landschap van onze organisatie, digitale veiligheid, de digitale vaardigheden en cyberweerbaarheid van onze medewerkers herijken, net als onze interne processen en het gebruik van onze gebouwen. We stellen uw raad voor het komend jaar daarop in te zetten.

Hondenbelasting

In het afgelopen voorjaarsdebat heeft u ons verzocht u nader te informeren over de opties voor afschaffing of vermindering van de hondenbelasting, en de financiële gevolgen daarvan. U heeft naast deze voorjaarsbrief een aparte brief van ons ontvangen waarin wij drie scenario's schetsen en hun financiële

gevolgen: het handhaven van de hondenbelasting, afschaffing ervan, of vermindering.

Hierna volgt het financieel perspectief en als bijlage bij deze brief vindt u een overzicht van de opgaven voor de begroting 2022 en een toelichting per opgave.

Financieel perspectief

Ter voorbereiding op de begroting 2022 hebben we het financiële meerjarenbeeld geactualiseerd en de gemeentelijke opgaven geïnventariseerd. Zoals eerder aangegeven hebben we ons bij de inventarisatie gericht op het beheersmatig op orde houden van de begroting en op de uitvoering van bewegingen die we al in gang hebben gezet. Vanwege onze kwetsbare financiële positie en het nieuwe college dat in 2022 zal aantreden zien we af van het aandragen van nieuwe ambities. Desondanks zijn de opgaven voor 2022 en verder groot en hebben we nog steeds te maken met onzekerheden en risico's als gevolg van de coronacrisis.

In het voorjaarsdebat willen we met uw raad in gesprek over de opgaven en welke oplossingsmogelijkheden u ziet om tot een sluitende begroting te komen. We geven in deze voorjaarsbrief enkele mogelijke oplossingsrichtingen, maar als uw raad andere oplossingsrichtingen ziet willen we deze graag met u bespreken.

Net als afgelopen jaar doen we geen voorzet voor prioritering van de opgaven en spreken we geen voorkeur uit voor oplossingsrichtingen. We hebben bij de opgaven wel weer onderscheid gemaakt naar opgaven die we als bijna onontkoombaar beschouwen en opgaven waarbij nog een keuze of bijsturing mogelijk is.

We beginnen met een toelichting op het financieel meerjarenbeeld en gaan vervolgens nader in op de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen voor de begroting 2022. Daarnaast informeren we u in de bijlage, zoals afgesproken in de kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement, over de uitgangspunten die we hebben vastgesteld voor de herziening van de grondexploitaties.

Meerjarenbeeld

Het meerjarenbeeld geeft de financiële ontwikkeling bij ongewijzigd beleid weer. Hierin zijn alleen autonome ontwikkelingen waarop de gemeente geen invloed heeft verwerkt, zoals rente-effecten en loon- en prijsontwikkelingen. Als uw raad een besluit heeft genomen over de inzet van middelen (voorbeslag) wordt deze ook opgenomen in het meerjarenbeeld.

Het meerjarenbeeld is over de hele periode positief. Dit is voornamelijk het gevolg van het verwerken van de septembercirculaire 2020. Deze circulaire leidt in 2022 tot een voordeel van 1,4 miljoen euro, oplopend tot 3,0 miljoen euro in 2025. Bij het raadsvoorstel over het meerjarenbeeld wordt een

toelichting gegeven op alle wijzigingen ten opzichte van het meerjarenbeeld in de begroting 2021.

Opgaven begroting 2022

Uit de inventarisatie van opgaven voor de begroting 2022 blijkt dat, net als in de afgelopen jaren, het opstellen van een sluitende begroting niet eenvoudig zal zijn. In onderstaand overzicht staat het verloop van het meerjarenbeeld en het totaalbedrag van de geïnventariseerde opgaven weergegeven.

	2022	2023	2024	2025
Actueel meerjarenbeeld april 2021	2.174	1.620	3.539	15.371
Opgaven begroting 2022	-22.526	-19.735	-17.567	-19.988

De geïnventariseerde opgaven voor de begroting zijn per jaar veel hoger dan de ruimte in het meerjarenbeeld. Bij de opgaven die we als bijna onontkoombaar beschouwen zien we opnieuw tekorten ontstaan in het sociaal domein, maar we zien ook opgaven voor bijvoorbeeld de continuering en vernieuwing van digitale dienstverlening aan inwoners en bedrijven.

In het kader van het beheersmatig op orde brengen en houden van de begroting constateren we dat het op een aantal gebieden moeilijk is om ingeboekte besparingen volledig te realiseren.

Bij het voortzetten van reeds in gang gezette bewegingen zijn er bijvoorbeeld opgaven voor het continueren van de inzet in gebiedsteams en voor de wijkvernieuwing.

Maatregelen sluitende meerjarenbegroting

Het opstellen van een sluitende begroting 2022 is niet eenvoudig. We zijn hiervoor voor een belangrijk deel afhankelijk van het Rijk. Het Rijk dient voldoende budgetten beschikbaar te stellen waarmee gemeenten in staat zijn de taken op een goede manier uit te voeren. Dit geldt in zijn algemeenheid voor de algemene uitkering en in het bijzonder voor het sociaal domein. Met name in het sociaal domein zien we dat de overgehevelde budgetten vanuit het Rijk op alle fronten tekort schieten. Duidelijkheid over aanvullende budgetten zal echter van een nieuw kabinet moeten komen.

De herverdeling van het gemeentefonds staat op dit moment nog gepland om in te gaan per 2023. Begin februari 2021 heeft de minister van BZK een adviesaanvraag over het verdeelvoorstel herijkt gemeentefonds verstuurd aan de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). Naar aanleiding van kritische vragen van de ROB heeft de minister besloten het verdeelvoorstel op onderdelen nog eens tegen het licht te houden en in juni met een aangepast verdeelvoorstel te komen. Het ROB zal opnieuw om advies gevraagd worden. De consultatie van gemeenten vindt na de zomer plaats. Afspraken over de

normeringssystematiek en de opschalingskorting moeten met het nieuwe kabinet worden gemaakt. Ook het besluit over extra rijksmiddelen voor jeugdzorg vanaf 2022 is aan het nieuwe kabinet.¹

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt duidelijk in de meicirculaire 2021. Zodra de uitkomsten van deze circulaire bekend zijn, informeren we u hierover.

Om toch tot een sluitende begroting 2022 te komen steken we in op herprioritering binnen bestaande budgetten. Ook kijken we scherp naar de mogelijkheden om opgaven op te lossen vanuit (mogelijke) aanvullende middelen. Zo lopen we vooruit op aanvullende Rijksmiddelen voor uitvoering van de jeugdzorg om het aanvullende tekort daar op te lossen. Deze opgave hebben we daarom als pm opgenomen. Hierbij lopen we een risico dat, als er geen of minder aanvullende middelen komen dan verwacht, dit leidt tot een tekort in de begroting. We hanteren hierbij wel het uitgangspunt dat de oplossingsmogelijkheid reëel moet zijn. Hiermee voorkomen we dat in de begroting taakstellingen worden opgenomen die later weer afgeboekt moeten worden. Als het niet lukt de begroting hiermee sluitend te maken zullen aanvullende maatregelen getroffen moeten worden, bijvoorbeeld het verhogen van inkomsten of het inzetten van het weerstandsvermogen.

Graag horen we uw opvatting over de opgaven en welke oplossingsrichtingen u ziet om – met inachtneming van de kwetsbare financiële positie – te komen tot een sluitend financieel perspectief voor de jaren 2022-2025.

Houdbaarheidstest gemeentefinanciën 2021

De houdbaarheidstest gemeentefinanciën is een stresstest en geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente en of deze robuust genoeg is om financiële tegenslagen in de toekomst op te kunnen vangen. In de Kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement 2020 hebben we opgenomen dat we de houdbaarheidstest voortaan jaarlijks zullen uitvoeren en de uitkomsten (wanneer mogelijk) betrekken bij de voorjaarsbrief. De houdbaarheidstest kijkt naar de inkomsten en uitgaven van de gemeente en de ontwikkeling van de gemeenteschuld bij een slechtweer scenario. In een slecht weer scenario nemen de uitgaven toe en de inkomsten af. Zonder maatregelen leidt dit tot een toename van de gemeenteschuld en de netto schuldquote. Met de houdbaarheidstest kan worden bepaald welk bedrag aan structurele bezuinigingen nodig is om de stijging van de gemeenteschuld / netto schuldquote te stoppen.

¹ Donderdag 27 mei is bekend geworden dat de arbitragecommissie die een uitspraak moest doen over een structurele verhoging van het budget voor uitvoering van de jeugdzorg, voor 2022 een extra bedrag nodig acht van 1,9 miljard euro aflopend tot 800 miljoen euro vanaf 2028. In een brief van de staatssecretaris van VWS aan de Tweede Kamer over het oordeel van de arbitragecommissie staat opgenomen dat 'het oordeel van commissie zwaarwegend is en dient als inbreng voor de kabinetsformatie. Een volgend kabinet kan vervolgens integraal besluiten over de inrichting van het jeugdstelsel en het bijbehorende structurele budget voor de uitvoering van de Jeugdwet.'

Op basis van de concept-gemeenterekening 2020 en de gemeentebegroting 2021 leidt het slechtweerscenario in de houdbaarheidstest tot een structurele bezuinigingsopgave van 22,7 miljoen euro. De houdbaarheidstest geeft ook een indicatie van de financiële gezondheid van een gemeente. De financiële conditie index wordt bepaald op basis van elf kengetallen. De financiële conditie index geeft aan dat de financiële conditie van de gemeente Groningen zwak is.

Het beeld uit dat uit de houdbaarheidstest komt sluit aan bij ons eigen beeld over onze financiële positie. De financiële positie van de gemeente is kwetsbaar. De grote opgave in het sociaal domein van de afgelopen jaren hebben ertoe geleid dat we reserves hebben aan moeten spreken en tarieven hebben moeten verhogen. Extra middelen van het Rijk zijn nodig voor een gezond evenwicht tussen budget en uitgaven. Gemeenten zijn nog altijd in gesprek met de Rijksoverheid over de omvang en verdeelsystematiek van het gemeentefonds en de structurele bekostiging van de jeugdzorg. Een structurele aanvulling van het Rijk verbetert de exploitatie en voorkomt dat we onze reserves verder moeten aanspreken.

Daarnaast blijft een versterking van de financiële positie nodig. Dit hebben we ook benoemd in de kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement 2020. Hierin hebben we streefwaarden benoemd voor onder andere de netto schuldquote, solvabiliteit en aandeel reserves in het weerstandsvermogen. Bij de begroting 2022 beoordelen we of we hiermee in 2022 een stap kunnen zetten. Uitgangspunt hierbij is de afspraak in het coalitieakkoord dat we aan het einde van coalitieperiode streven naar een weerstandsvermogen met een ratio van 1,0.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.